

Meri Koski & Jasmina Piilonen

LAPSI PERHEVÄKIVALLAN KESKELLÄ
Video 4–5-vuotiaille lapsille

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Meri Koski ja Jasmina Piilonen	Sosionomi (AMK)	Toukokuu 2021
Opinnäytetyön nimi		
Lapsi perheväkivallan keskellä. Video 4–5-vuotiaille lapsille.		37 sivua 1 liitesivua
Toimeksiantaja		
Porvoon turvakoti		
Ohjaaja		
Maija Olli		
Tiivistelmä		
<p>Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on luoda turvakodin työntekijöille uusi työväline, jota he voivat hyödyntää työssään lasten ja perheiden kanssa. Lopputuotoksena tuotettiin video, joka käsittelee perheväkivaltaa, lapsen oikeuksia ja perheväkivallan vaikutuksia lapseen sekä lyhyesti turvakodista. Turvakotia ei ole samanlaista työkalua tällä hetkellä käytössä, video on nykyaikainen ja ajankohtainen. Video toimii keskustelunavajana turvakodin työntekijän ja lapsen välillä. Video ladataan YouTube-palveluun kaikkien saataville, näin siinä on ennaltaehkäisevä näkökulma. Videon avulla lapsi voi tulla tietoiseksi omista oikeuksistaan ja omasta perhetilanteestaan. Lapselle voi syntyä ajatuksia videosta ja hän voi hakeutua aikuiselle kertomaan kodin ongelmistaan.</p> <p>Opinnäytetyön ja videon tekemiselle oli tarve, sillä perheväkivalta on ajankohtainen ja kasvava ilmiö yhteiskunnassa. Perheväkivallasta tehdyt ilmoitukset ovat lisääntyneet vuosi vuodelta ja pandemian aikana.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys on kerätty perehtymällä systemaattisesti opinnäytetyön aihetta käsittelevään kirjallisuuteen ja aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Teoreettinen viitekehys muodostuu varhaiskasvatusikäisen lapsen kehityksestä, perheväkivallasta ja väkivallan eri muodoista, perheväkivallan vaikutuksesta lapsen kehitykseen, väkivallan puheeksi otosta lapsen kanssa, lapsen oikeuksista sekä perheväkivaltaa kokeneen lapsen kohtaamisesta.</p> <p>Video toteutettiin tuotekehitysprosessina. Opinnäytetyö sisältää kuvauksen tuotekehitysprosessista videon tuottamisen näkökulmasta. Video editoitiin DaVinci Resolve 17-ohjelmalla. Palaute kerättiin Porvoon turvakodin työntekijöiltä. Jatkotutkimukseksi pohdittiin perheväkivallan ennaltaehkäisyä ja miten vielä tehokkaammin tavoitetaan lapset, jotka kärsivät perheväkivallasta.</p>		
Asiasanat		
Perheväkivalta, varhaiskasvatusikäinen lapsi, lapsen oikeudet, väkivallan puheeksiotto lapsen kanssa		

Author (authors)	Degree	Time
Meri Koski & Jasmina Piilonen	Bachelor of Social Services	May 2021
Thesis title		
A child in the middle of domestic violence. Video for 4-5-year-old children.		37 pages 1 pages of appendices
Commissioned by		
Porvoo's shelter for victims of domestic violence		
Supervisor		
Maija Olli		
Abstract		
<p>The objective of this thesis was to create a video for 4-5-year-old children. The goal was to give information about domestic violence, children's rights, how domestic violence affects children and the shelter for victims of domestic violence. This video can help children to realize a family situation and seek help from adults. The video was uploaded to YouTube. Everybody can watch it even though the objective was to create a new tool for a shelter for victims of domestic violence. The video is also modern because everybody has smartphones and computers. YouTube is a very popular social media platform for children.</p> <p>Video material was produced by using product development process. During a sketching phase, the theoretical framework was drawn, and it was used as a base material for video product. The video was edited with a program called DaVinci Resolve 17. The feedback was collected from Porvoo's shelter for victims of domestic violence.</p> <p>Ideas for future development were prevention of domestic violence and how to reach those children who suffer from domestic violence more effectively.</p>		
Keywords		
domestic violence, early age child, children's rights, speaking about violence with children		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	7
3	TOIMEKSIANTAJA.....	8
4	VARHAISKASVATUSIKÄISEN LAPSEN KEHITYS	9
4.1	Kognitiivinen kehitys	9
4.2	Sosioemotionaalinen kehitys	10
4.3	Motorinen kehitys.....	11
5	PERHEVÄKIVALTA.....	11
5.1	Perheväkivallan vaikutus lapsen kehitykseen.....	12
5.2	Lapseen kohdistuvan väkivallan muodot	15
5.3	Perheväkivallan vaikutus perheeseen	15
5.4	Perheväkivallan vaikutus leikki-ikäiseen lapseen.....	16
6	PERHEVÄKIVALTA KOKENEEN LAPSEN KOHTAAMINEN	17
7	PERHEVÄKIVALLAN PUHEEKSIOTTO	21
7.1	Puheeksiotto vanhempana	23
8	LAPSEN OIKEUDET	24
9	AIEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET AIHEESTA	25
10	VIDEON TUOTEKEHITYSPROSESSI	27
10.1	Kehittämistarpeen tunnistaminen.....	27
10.2	Ideointivaihe	28
10.3	Luonnosteluvaihe.....	29
10.4	Kehittämisyvaihe	30
10.5	Viimeistelyvaihe.....	32
11	POHDINTA.....	34
11.1	Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu	35
11.2	Eettisyys ja luotettavuus	35
11.3	Oppimisen reflektointi ja ammatillinen kasvu	36

11.4 Tulosten sovellettavuus ja kehittämishaasteet.....	36
11.5 Jatkotutkimusideat.....	37
LÄHTEET.....	38

LIITTEET

Liite 1. Kuvaus- ja kuvankäyttölupalomake

1 JOHDANTO

Perheessä, jossa kärsitään väkivallasta, vanhempi tai vanhemmat tuntuvat lapselle arvaamattomilta, epäluotettavilta ja joskus välinpitämättömiltä. Lapsi tuntee itsensä turvattomaksi, koska yleensä ei voi ennakoida kodin tilanteita eikä vanhempien käyttäytymistä. Tällöin lapsi ei opi luottamaan aikuisen apuun. Jos vanhemmilla on vaikeuksia, se syö vanhemmuudesta voimavaroja ja häiritsee jo lapsen ensimmäisiä tärkeitä ihmissuhteita. Perusturvallisuus ei pääse kehittymään normaalisti, jos kiintymyssuhde muodostuu puutteellisesti tai sitä ei muodostu ollenkaan. Lapsi selviytyy heikommin uusissa tilanteissa ja sosiaaliset suhteet ovat hankalia, koska lapsi ei ole uskaltanut tutustua ympäristöön oppiakseen asioita. Vaikka kiintymyssuhde olisi hyvä ja perusturvallisuus olisi päässyt kehittymään normaalisti vauvaiässä, se ei suojaa perheväkivallan aiheuttamalta psyykkiseltä oireilulta, pelolta ja turvattomuudelta. (Holmberg 2000, 9.)

Väkivaltaisen kodin ilmapiiri on ahdistava ja lapsen voimavarat menevät selviytymiseen. Perheessä on myös väkivallattomia hetkiä, ne kuluvat odotukseen siitä, milloin tilanne taas räjähtää. Lapsi etsii merkkejä, jotka kertovat mahdollisen väkivaltatilanteen alkamisesta. Lapsi ei jaksaa keskittyä leikkimiseen tai sellaisiin tehtäviin, jotka edistävät hänen normaalia kasvuaan ja kehitystään vaan jää usein kehityksessä jälkeen muista. Lapsi saattaa häiriköidä ja aiheuttaa yleistä sekasortoa, mutta oikeasti hän on usein yksinäinen ja väärinymmärretty. (Holmberg 2000, 9.)

Opinnäytetyömme aihe on perheväkivalta ja sen vaikutus varhaiskasvatusikäiseen lapseen. Lisäksi käsittelemme työssämme väkivallan puheeksi ottamista lapsen kanssa, lapsen oikeuksia ja turvakotia. Valitsimme tämän aiheen, koska se on ajankohtainen sekä kasvava ilmiö yhteiskunnassamme. Perheväkivallasta tehdyt ilmoitukset poliisille ovat lisääntyneet vuosi vuodelta. (Haapakangas 2020.)

Väkivalta kiinnosti meitä ammatillisesta näkökulmasta, ja väkivallan muodoista perheväkivalta vaikutti kiinnostavimmalta tutkimuskohteelta. Koemme, että väkivallasta tulisi keskustella enemmän, koska väkivaltaa yleensä pidetään sekä

häpeällisenä asiana että tabuna. Tätä keskustelua haluamme osaltamme lisätä tämän opinnäytetyön kirjallisen raporttiosuuden ja videotuotoksen julkaisemisen myötä.

Opinnäytetyömme tilaajana on Porvoon turvakoti. Opinnäytetyömme tarkoituksena ja tavoitteena on luoda uusi työkalu Porvoon turvakodin työntekijöille. Tässä tapauksessa video, jonka tuotimme opinnäytetyömme lopputuotoksena, toimii tällaisena työkaluna.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu kirjallisesta raporttiosuudesta ja toiminnallisesta osuudesta eli videotuotoksesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa alle kouluikäisille lapsille suunnattu videomateriaali, joka pohjautuu tutkittuun tietoon perheväkivallasta. Videon avulla Porvoon turvakodin työntekijät voivat käsitellä perheväkivaltaan liittyviä ilmiöitä varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa.

Tavoittelimme videon sisällöstä informatiivista, selkeää ja 4–5-vuotiaille lapsille sopivaa. Työntekijä voi soveltaa videon käyttöä ottaen huomioon lapsen kehityksen tason ja käyttää oman arvion mukaan sitä myös nuorempien tai vanhempien lasten kanssa työskentelyn tukena.

Videon tavoitteena on tuoda uudenlainen tuki perheväkivallan käsittelyyn Porvoon turvakodin työntekijöille. Lisäksi videon tavoitteena on, että kun työntekijä katsoo videon lapsen kanssa, se on uudenlainen lähestymistapa avata keskustelua. Videomme avulla lapsi voi saada apua itselleen ja perheelleen. Video auttaa luomaan yhteyden lapseen turvakodissa ja auttaa lasta käsittelemään tunteita ja kokemuksia, joita perheväkivalta aiheuttaa. 4–5-vuotiaiden lisäksi videota voivat katsoa muun ikäiset lapset sekä vanhemmat. Aluksi suunnittelimme paperista opasta, mutta video tuntui nykyaikaisemmalta. Lasten keskuudessa lisääntynyt sosiaalisen median käyttö toi meille ajatuksen videon tekemisestä. Lapset löytävät todennäköisemmin YouTube -sivustolla olevan videon kuin hyllyssä pölyttyvän oppaan. Lisäksi video on ennaltaehkäisevä.

Videon avulla lapsi voi tulla tietoiseksi omista oikeuksistaan ja omasta perhetilanteestaan. Lapselle voi syntyä ajatuksia ja hän voi hakeutua kertomaan aikuiselle kodin ongelmista. Silloin niihin voidaan puuttua mahdollisesti ennen asioiden kärjistymistä siihen pisteeseen, että joudutaan lähtemään turvakotiin.

3 TOIMEKSIANTAJA

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Porvoon turvakoti. Porvoon turvakoti on tarkoitettu heille, jotka ovat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa tai ovat olleet sen uhan alla. Turvakodissa on työntekijöitä kellon ympäri. Turvakoti on kodinomainen paikka ja palvelu on asiakkaalle ilmaista. Asiakas voi olla niin kauan turvakodissa kuin tilanne sitä edellyttää. Turvakoti tarjoaa yksilöllistä neuvontaa, ohjausta ja tukea kaikille asiakkailleen. Sieltä saa suojaa väkivallalta ja apua siihen, ettei väkivalta jatkuisi. Porvoon turvakotiin voi tulla muistakin kaupungeista, ei tarvitse olla Porvoon kaupungin asukas ollakseen asiakas. Turvakodissa asiakasta autetaan muun muassa väkivaltakierteen katkaisemisessa, sen aiheuttamissa kriiseissä ja ongelmassa, lääkärikäyntien järjestämisessä, rikosilmoituksen tekemisessä, lähestymiskiellon hakemisessa sekä asuntoasioiden järjestämisessä. Turvakodin työntekijöiden kanssa voi keskustella myös puhelimitse. (Porvoo s. a.)

Ajattelimme, että turvakoti olisi sopiva tilaaja meidän työllemme, koska siellä käsitellään paljon väkivalta-aihetta, jota meidän opinnäytetyömme pääasiassa käsittelee. Lisäksi sekä työntekijät että asiakkaat voivat hyötyä videostamme hyvin paljon, koska video voi avata muun muassa keskusteluyhteyden ja tuoda väylän kommunikaatiolle asiaa käsittelevien henkilöiden välille. Videomme aihe on kuin tehty turvakodille. Esimerkiksi vuonna 2019 turvakodeissa oli yhteensä 5 354 asiakasta, joista lapsia oli noin 46 prosenttia. Vuodesta 2015 vuoteen 2019 asiakasmäärissä kasvua oli 75 prosenttia. (THL 2020.) Suurin osa lapsista, jotka joutuvat turvakotiin ovat leikki-ikässä tai vastikään koulun aloittaneita. He ovat yleensä iältään 5–9-vuotiaita (Poijula 2016, 141). Vuoden 2019 turvakodin asiakasmääristä voimme päätellä, että videolle olisi käyttöä, koska melkein puolet asiakkaista olivat lapsia.

4 VARHAISKASVATUSIKÄISEN LAPSEN KEHITYS

Varhaiskasvatustutkimuksella tarkoitamme 0–6-vuotiasta eli käytännössä lasta syntymästä peruskoulun aloitukseen asti (Opetushallitus 2021). Tässä kappaleessa keskitymme kuvaamaan 4–5-vuotiaan lapsen kehitystä, koska videotuotoksemme on suunnattu sen ikäisille.

Lapsen kehitys on yksilöllistä. Kehitys tarkoittaa koko elämän aikana tapahtunutta kasvua ja kehitystä. Lapsen kehitykseen vaikuttavat monet eri ympäristötekijät, esimerkiksi perhe, muut sosiaaliset kontaktit, vapaa-ajan käyttö, kasvuolosuhteet, arvot ja asenteet. Ympäristöllä on merkittävä vaikutus lapsen kehitystä suuntaavana tekijänä ja sen vaikutus on jatkuvaa. (Järvinen ym. 2012, 19–22; Koivunen 2009, 98, 139.)

Tärkeimmät kehityksen etapit ennen kouluikää, jotka lapsi käy läpi yksilöllisesti omalla tavallaan, ovat pikkuhiljaa kasvava itsenäisyys, kehittyvä minäkäsitys, kyky sietää muutoksia, kyky odottaa kärsivällisemmin tarpeiden tyydytystä, muistin kehitys ja käsitys siitä mitä on mennyt aika, nykyhetki ja tuleva ja kasvava sosiaalinen kanssakäyminen.

(Kronqvist 2020.)

4.1 Kognitiivinen kehitys

Tiedolliseen kehitykseen eli kognitiiviseen kehitykseen liittyy kieli, havaitseminen, ajattelu, kokonaisvaltainen oppiminen ja älykkyys. Aikuisella on merkittävä rooli lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta, koska lapsen tulisi saada paljon kannustusta ja tukea. Silloin lapsi rohkenee opettelemaan uutta, kertomaan ja puhumaan itse omista tarpeistaan, mielipiteistään ja toiveistaan.

Konkreettisia keinoja kognitiiviseen kehitykseen tukemisen ja kannustamisen lisäksi ovat keskustelut aikuisen ja lapsen välillä, tarinoiden, lorujen ja satujen kertominen sekä läsnäolo. (Järvinen ym. 2012, 49–53.)

4–5-vuotiaan lapsen ajattelu ja päättelykyky tarvitsevat vuorovaikutusta kehittyäkseen. Lapsen lempisana on useimmiten ”miksi?”. Silloin lapsi vielä tarvitsee tukea aikuiselta, vaikka lapsi mielellään pohtii asioita ja keskustelee niistä aikuisen kanssa. Muisti on vielä kehittyvässä vaiheessa. Lapsi voi muistella

aiemmin hänelle tapahtuneita asioita. Abstrakti ajattelu alkaa hiljalleen kehittymään, lapsen tarkkaavaisuus sekä huomiokyky kehittyvät. 5-vuotias lapsi ymmärtää monimutkaisempia ohjeita ja jaksaa niiden lisäksi keskittyä ohjeisiin sekä muistaa ne. (Autio & Kaski 2005, 25.)

4-vuotiaalla on hallussaan joitain tuhansia sanoja. Hän käyttää lauseita, jossa on 5–6 sanaa. 4-vuotias osaa käyttää superlatiivisia vertaillessaan esimerkiksi mikä on isoin koira ja kuka paras kaveri. 4-vuotias kysyy koko ajan miksi ja hän on halukas tietämään mitä maailmassa tapahtuu ja minkä takia. 4-vuotiaana lapsi opettelee laskemaan lukumääriä. (Ojanen ym. 2013, 136.)

5-vuotias osaa kertoa tarinoita ja tapahtumia niin, että vieraskin ihminen ymmärtää, mitä lapsi puhuu. Hän kykenee toimimaan kolmiosaisen ohjeiden mukaisesti. Hänellä on hallussa oman äidinkielen säätösäännöt ja hallitsee vaikeatkin äänteet esimerkiksi s- tai r-äänteet. Lapsi osaa suorittaa yksinkertaisia laskuja käyttäen apunaan sormiaan. (Ojanen ym. 2013, 136.)

4.2 Sosioemotionaalinen kehitys

Sosioemotionaalinen kehitys tarkoittaa lapsen minäkuvan rakentumista, tunteiden kehittymistä ja niiden käsittelyä, sekä sosiaalisten suhteiden luomista. Moraalin kehittyminen on tärkeä osa-alue sosioemotionaalisisessa kehityksessä. Lapsen tunne-elämän ja minäkuvan rakentumisen perustana on luottamusuhde aikuisen ja lapsen välillä sekä varhaislapsuudessa luotu kiintymyssuhde. Lapsella on rohkeutta liittyä sosiaalisiin tilanteisiin, koska hänellä on ollut elämässään hyvä ja luottamuksellinen kiintymyssuhde aikuisen kanssa. Lapsi myös tietää, että aikuinen on läsnä, mikä lisää lapsen rohkeutta. (Järvinen ym. 2012, 53–57.)

4–5-vuotiaan on hankala käsitellä tunteitaan, mutta riidan syntyessä lapsi osaa käyttää kielellisiä taitojaan tilanteen ratkaisemiseen. 4–5-vuoden iässä alkaa näkymään itsensä vertaaminen muihin. Itsensä muihin vertaaminen tuo huonommuuden tunteita pintaan, mikä voi aiheuttaa surua ja kiukkua. Merkittävimpänä muutoksena näkyy moraalin kehittyminen, ja lapsi pohtii muun muassa oikean ja väärän merkitystä. (MLL 2019.)

4.3 Motorinen kehitys

Karkeamotoriikalla tarkoitetaan isojen lihasten hallintaa ja niiden lihastoimintojen koordinaatiota, joita tarvitaan liikkumiseen. Hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa. Yleensä lapsen hienomotorisia taitoja tutkitaan testaamalla hänen käden taitojaan. (Ojanen ym. 2013, 128.)

4-vuotias kykenee esimerkiksi hyppimään yhdellä jalalla ja kävelemään rappusia alas vuoroaskelin. 5-vuotiaana lapsi oppii ajamaan kaksipyöräisellä polkupyörällä sekä oppii luistelemaan ja hiihtämään. Hän pystyy kävelemään kaapeaa viivaa pitkin. 5-vuotias osaa hyppiä kummallakin jalalla erikseen. Hänen tasapainonsa on riittävän hyvä kiipeilemiseen. Tässä vaiheessa lapsen kaikki motorisen kehityksen perusvalmiudet ovat näkyvillä. (Ojanen ym. 2013, 130.)

4-vuotias osaa käyttää saksia, piirtää mallista katsoen neliön sekä piirtää ihmisen kolmessa osassa. 5-vuotias lapsi osaa piirtää kolmion ja tähden, luetella numeroita ja kirjoittaa oman nimensä. (Ojanen ym. 2013, 130.)

5 PERHEVÄKIVALTA

Kaikissa perheissä on joskus riitoja. Lapsesta vanhempien keskinen riitely voi tuntua pelottavalta ja inhottavalta. Kun on kyse riidasta, kummatkin puoliset voivat rohkeasti ilmaista oman mielipiteensä. Siinä vaiheessa, kun toinen ei pelon vuoksi uskalla enää ilmaista omaa mielipidettään, riita on muuttunut väkivallaksi. Jos puolison käyttäytyminen muuttuu uhkaavaksi tai uhkaillaan väkivallalla, ei ole enää kyse riidasta. Tällaisessa tilanteessa riita on muuttunut väkivallaksi. (Nettiturvakoti s. a.)

Perheväkivalta on yhden perheenjäsenen kohdistamaa väkivaltaa toista perheenjäsentä kohtaan. (THL 2021b.) Väkivallan uhrin, esimerkiksi perheen äidin stressitilanteesta ja emotionaalisesta epätasapainosta johtuen, lapsi ei välttämättä saa vanhemmaltaan tarpeeksi sitä henkistä ja fyysistä turvaa ja tukea, jota lapsi tarvitsisi. Joissakin tapauksissa voi käydä niin, että vanhemman ja lapsen roolit vaihtuvat. Lapsi ottaa vastuun, ja vanhempi pyrkii lapsen rooliin. Lapsi ei voi kuitenkaan olla vanhemman tukipilari ilman, että hän menettää oikeutensa olla lapsi. (Holmberg 2000, 12.)

Kun lapseen kohdistuu väkivaltaa, pahimmassa tapauksessa lapsi joutuu kamppailemaan selviytymisensä puolesta. Lapselle kuoleminen ja loukkaantumisen pelko ovat todellisia. Vanhemman menettäessä kyvyn hallita vihantunteitaan tämä ei kykene ajattelemaan loogisesti eikä osaa säädellä omaa voimankäyttöään. Lapsi tietää tämän ja on täysin avuton ja peloissaan. Tämän lisäksi lapsi pelkää kipua, joka aiheutuu väkivallasta ja mahdollisia fyysisiä merkkejä, jotka jäävät hänen kehoonsa. Näitä ovat esimerkiksi mustelmat, ruhjeet, katkenneet luut tai jäljet polttamisesta. Jos lapsi elää pelottavaa ja levotonta arkea, hänen on vaikea uskoa, että maailma olisi hyvä ja oikeudenmukainen paikka. Silloin kun lapselle on kertynyt väkivaltakokemuksia, hän näkee maailman epämiellyttävänä ja ennalta-arvaamattomana paikkana. (Holmberg 2000, 13.)

On aikuisten tehtävä pitää huoli siitä, että lapsi saa kehittyä ja kasvaa ilman huolta väkivallasta. Kaikille lapsille koti ei ole turvallinen paikka, jossa saisi olla oma itsensä ja elää ilman uhkaa ja pelkoa. Väkivalta näkyy arjessa turvattomuutena, ahdistuneisuutena, pelkona, varovaisuutena ja huolestuneisuutena. (Nettiturvakoti s. a.)

Lapselle on hyvä kertoa, että väkivalta on aina väärin ja lapsi itse ei ole siihen syyllinen, jos aikuisten välillä on väkivaltaa. Lapsena ei voi vaikuttaa siihen, mitä tapahtuu aikuisten välillä. Eikä lapsen tehtävä ole myöskään asettua toisen vanhemman puolelle. Joskus aikuistenkin on haasteellista tunnistaa, mikä on väkivaltaa ja mikä ei sekä hakea apua. Siksi olisi tärkeää, että lapsella olisi luotettava henkilö, jolle hän voi kertoa, jos kotona on sellaisia tapahtumia, jotka aiheuttavat lapselle pelkoa. Kodin tilanne ei muutu itsestään, apua hakeamalla siihen voidaan saada muutos. Kuitenkaan väkivalta tai sen loppuminen eivät ole lapsen vastuulla. (Nettiturvakoti s. a.)

5.1 Perheväkivallan vaikutus lapsen kehitykseen

Väkivallalla on pahimmassa tapauksessa lopullisia vaikutuksia lapsen kehitykseen aikuisikään asti. Jos lapsi altistuu varhaisessa lapsuuden vaiheessa vä-

kivallalle, se voi heikentää aivojen kehittymistä, mikä johtaa erilaisiin elinikäisiin, fyysisiin ja henkisiin terveysvaikutuksiin. Vauvat kykenevät sopeutumaan monenlaisiin kokemuksiin hoivasta, mutta ankarat traumakokemukset ovat vahingollisia vielä kehittyvälle keskushermostolle. Tällaisia haitallisia kokemuksia ovat esimerkiksi väkivalta ja pitkäaikainen stressi, joka johtuu hoidon ja huolenpidon puutteesta ja väkivallasta. Tällaiset kiintymyssuhteen muodostumisen aikana koetut traumaattiset asiat voivat näkyä myöhemmin esimerkiksi huonommuuden kokemuksena, puutteellisena itseluottamuksena sekä vaikeuksina pysyvien luottamuksellisten ihmissuhteiden muodostamisessa. Henkinen ja fyysinen väkivalta, niihin sisältyvä syrjintä, kiusaaminen, häirintä ja hoidon laiminlyönti voivat aiheuttaa lapselle vaikeita henkisiä ja ruumiillisia vammoja sekä lisäksi näistä voi seurata syrjäytymistä sosiaalisista suhteista. Pahimmassa tapauksessa väkivalta voi aiheuttaa jopa kuoleman. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 37.)

Väkivalta vaurioittaa ja häiritsee lapsen psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista kehitystä. Se aiheuttaa pelon ja vihan tunteita, sekä epäluottamusta muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Henkinen väkivalta ja laiminlyönti hoidon suhteen ovat vähintään yhtä haitallisia lapsen kasvulle ja kehitykselle kuin fyysinen väkivalta ja ruumiillinen kuritus. Inhimillisten kärsimysten lisäksi väkivalta aiheuttaa taloudellisia kustannuksia ja kansanterveyssairaudet lisääntyvät. Lisäksi riski kasvaa erilaisiin mielenterveydenhäiriöihin ja syrjäytymiseen. Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa on kerätty tietoja haitallisista lapsuuden kokemuksista itseraportointiin perustuvilla tutkimuksilla. Näiden tutkimusten mukaan lapsen väkivallalle altistumisella on yhteys esimerkiksi päihteiden väärinkäyttöön nuoruudessa sekä itsetuhoisuuteen ja aikuisuudessa esiintyviin pitkäaikaissairauksiin. Epämiellyttävät kokemukset lapsuudessa voivat vaikuttaa laajasti ja yksilöllisesti terveyskäyttäytymiseen, asenteisiin, reagoitiherkkyyteen tai aivojen fysiologiseen toimintaan esimerkiksi välittäjäaineiden kautta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 37–38.)

Väkivalta on ikään kuin salaisuus, joka estää lasta olemasta lapsi. On monia tapoja, joilla lapset altistuvat väkivallalle. He voivat esimerkiksi kuulla, kun vanhempi uhkaa toista vanhempaa. He voivat nähdä, kun heidän vanhempansa menettävät hallinnan käytöksessään tai käyttäytyvät vihoissaan röyhke-

ästi tai aggressiivisesti. Lapset näkevät isän lyövän äitiä tai toisinpäin ja näkevät lyömisestä aiheutuneita vammoja. Näissä tilanteissa lapset ovat itsekin vaarassa joutua väkivallan uhreiksi. Väkivalta uhkaa vakavasti lapsen emotionaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia, etenkin jos väkivalta on toistuvaa. (Poijula 2016, 141.)

Kun lapsi altistuu väkivallalle, hän voi saada lyhytaikaisia tai välittömiä reaktioita, joita ovat muun muassa painajaiset, yleinen ahdistuneisuus, vaikeudet keskittymisessä, lisääntynyt aggressiivisuus, lisääntynyt aktiivisuus, korostunut ahdistuneisuus vanhemmasta erotessa, iso huoli oman itsensä ja vanhemman turvallisuudesta sekä jotkut lapsista reagoivat tunne-elämän häiriöillä. Aikuisilta jää usein huomaamatta lapsen äänetön kärsimys, vaikka sen vaikutus kehitykseen ei ole yhtään sen haittommampaa kuin ulkoinen oireilu. Pitkäaikaisempiin vaikutuksiin kuuluvat esimerkiksi 0–5-vuotiaiden vetäytyminen ja responsiivisuuden puute, uni ja syömishäiriöt, voimakas tai korostunut ahdistuneisuus erotilanteissa, lohduiton itkeminen, taantuminen kehityksessä, jo opittujen taitojen katoaminen, ankara ahdistuneisuus, huolet, uudenlaiset pelot, kasvanut aggressiivisuus sekä impulsiivinen käytös. (Poijula 2016, 141–142.)

Kun lapsi elää väkivallan keskellä, hän voi oppia väärän mallin ihmissuhteista, mutta hän voi myös oppia välttämään väkivaltaa omissa tulevaisuuden ihmissuhteissaan. Mikäli lapsi oppii, että on oikein koittaa hallita muiden ihmisten käyttäytymistä tai tunteita tai jopa käyttää väkivaltaa saadakseen mitä haluaa, niin hän luulee, että läheisyyteen ja rakastettuna olemiseen kuuluu vahingoittava käyttäytyminen. Vaikka lapsella olisi traumaattisia kokemuksia, niin lapsen suhde omaan vanhempaan, joka ei käytä väkivaltaa ja osoittaa lapselleen aitoa rakkautta, tukee lapsen kasvua ja kehitystä myönteiseen suuntaan. Tärkeintä lapsen elämässä on välittävä vanhempi, joka antaa lapselle aikaa, rakkautta ja huolenpitoa. Lapsen on tärkeää tietää, että vaikka elämässä olisi haasteita ja murheita, niin lapsi on rakastettu ja tärkeä. Vanhemman omistautuminen lapselle vahvistaa lapsen resilienssiä. Yhteisiksi puuhiksi parhaimpia ovat sellaiset tekemiset, joissa lapsi on hyvä ja joista lapsi tykkää. Vanhemman tehtävänä on auttaa lasta tuntemaan itsensä hyväksi. Hauskuuden pitämisen tärkeyttä ei pidä unohtaa, vaikka eletään vaikeita aikoja. Vanhemman tulisi tietoisesti opetella näkemään positiiviset asiat lapsessaan ja olemaan

lapsestaan ylpeä sekä kertomaan tästä lapselleen. Lapsen on tärkeä kuulla, mitä hän tekee hyvin ja hän tarvitsee kehuja. On myös tärkeää kertoa, mitä vanhempi rakastaa lapsessaan. Jokaisessa meissä on vahvuuksia ja lapsen vahvuuksia on tärkeää ruokkia esimerkiksi kannustamalla häntä osallistumaan harrastustoimintaan. (Poijula 2016, 143.)

5.2 Lapsen kohdistuvan väkivallan muodot

Lapsiin kohdistuva väkivalta voi olla fyysistä esimerkiksi potkimista, lyömistä, kuristamista, tukistamista, estämistä, polttamista tai tönimistä. Henkinen väkivalta voi ilmetä haukkumisena, uhkailuina tai suhtautumisella lapseen alentavasti. Se voi olla myös huutamista tai tahallista lapsen mielen loukkaamista. Henkistä väkivaltaa on myös se, että lasta uhkaillaan fyysisellä väkivallalla tai lapsi altistetaan seuraamaan sivusta perheväkivaltaa. Seksuaalinen väkivalta on yksi väkivallan muodoista. Sillä tarkoitetaan seksuaalista ahdistelua ja koskettelua. Tähän sisältyy myös raiskaus ja sen yritys. Vaikka lapsi olisikin vapaaehtoisesti mukana tilanteessa, niin se on silti aina rikos. Lapsen voi kohdistaa väkivaltaa myös hoidon laiminlyömisellä, jatkuvalla emotionaalisella tai fyysisellä poissaololla sekä lapsen puutteellisella valvonnalla esimerkiksi lapsi jätetään yksin, lääkityksestä ei huolehdita eikä lapsen hygieniasta tai ruokailusta huolehdita riittävästi. (Holmberg 2000, 11.)

Henkinen väkivalta on yhtä traumatisoivaa kuin fyysinen väkivalta. Perheväkivallan sivusta seuraaminen on lapseen kohdistuvaa monimuotoista ja monitasoista henkistä väkivaltaa. Lapselle on hyvin pelottava asia seurata perheväkivaltaa sivusta. Ilmapiiiri, joka kotona vallitsee, pakottaa lapsen olemaan koko ajan valppaana ja varuillaan. Väkivaltamelu, kuten esimerkiksi räyhääminen, huutaminen sekä rikkoutuvien esineiden ja lyöntien äänet tekevät kodista turvattoman ja rauhattoman. Kun lapsi näkee, että hänen vanhempaansa tai sisarustaan satutetaan, se tekee hänestä surullisen ja pelokkaan. Sivusta seuraamiseen liittyy pelko siitä, että lapsi itse on seuraava uhri. (Holmberg 2000, 12.)

5.3 Perheväkivallan vaikutus perheeseen

Perheväkivallan seuraukset vaihtelevat eri tekijöistä riippuen. Kuitenkin jollain tavalla se vaikuttaa jokaiseen lapseen. Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi

minkä ikäinen lapsi on, lapsen sukupuoli, minkälaista väkivalta on laadultaan ja kuinka paljon sitä on sekä minkälaisia suojaavia tekijöitä lapsen kasvuympäristössä on. Perheessä tapahtuva väkivalta on toistuva ja lisääntyvä trauman aiheuttaja lapselle. (Oranen & Keränen 2006, 64.)

Se, millä tavalla perheväkivalta vaikuttaa lapseen, riippuu paljon siitä, millä tavoin väkivalta vaikuttaa vanhemmuuteen. (Oranen 2001, 48–49.) Yleensä perheen yhteinen tekeminen vähenee ja yhtenäisyyden tunne katoaa, perhe-elämä muuttuu hallitsemattomaksi. Perheenjäsenten kesken voidaan tuntea mustasukkaisuuden, pelon, vihan, kateuden ja koston tunteita. Perheessä elämä voi tuntua sekavalta, raskaalta ja levottomalta. Vanhemmilla on psyykkisen sairastumisen riski, joka voi vaikeutuessaan estää normaalin työssöolon. (Paavilainen 1998, 85.)

Vastuu perheestä voi siirtyä lapsille tai yhdelle lapsista. Lapsi kannattelee perheen toimintaa ja hänellä on vastuu perheen tunnetilasta. Vanhempien hoivaaminen tai pakonomainen totteleminen muodostuu lapsen tehtäväksi. Jos lapsi on tottunut, että vanhempi torjuu hänet kerta toisensa jälkeen ja on vihamielinen, lapsi voi vältellä kontaktia ja hänestä voi tulla pakonomaisesti totteleva. Lapsi yrittää myötäillä vanhempiaan ja tämä vaurioittaa hänen psyykkistä kehitystään. Vanhempi taas voi hakea lohdutusta ja turvaa lapsesta, jolloin lapsen omat tarpeet jäävät ilman huomiota. (Kalland 2001, 210–211.)

5.4 Perheväkivallan vaikutus leikki-ikäiseen lapseen

Perheväkivalta leikki-ikäisellä lapsella näkyy tämän toiminnoissa. Leikit ovat useimmiten satuttavia ja rajun oloisia sekä kielenkäyttö on karua. Perheväkivallan jatkuessa pidempään leikki on mekaanista suorittamista, josta puuttuu ilo ja se toistaa samaa kaavaa. Leikki-ikäisellä voi olla pelkotiloja, joille ei löydy selitystä ja hän voi kokea kauhun tunteita. (Holmberg 2000, 15.) Lapsella voi esiintyä myös alakuloisuutta, ahdistuneisuutta, uhmakohtauksia ja aggressiivisuutta (Legano, McHugh & Palusci 2009).

Uudelleenkokeminen, välttäminen sekä ylivireys ovat lasten traumaoireita. Uudelleenkokemisessa lapselle muistuu mieleen kuvia tapahtuneista ja hän voi

kokea aistimuksia ja tuntemuksia väkivaltatilanteesta. Lapsi voi kokea tapahtumia uudelleen myös painajaisten kautta. (Oranen & Keränen 2006, 64.)

Välttämässä on kyse siitä, että lapsi yrittää välttää kaikkea sellaista, mistä tulee mieleen väkivaltatilanne. Lapsesta on epämiellyttävää käsitellä asiaa eikä hän mielellään puhu siitä. Lapsen tunteet voivat turtua. Lapsi saattaa myös olla lakkaamattomassa vireystilassa, pienetkin ärsykkeet saavat hänet reagoimaan voimakkaasti ja lapsi voi olla ylivilkas. Lapsen on haastavaa keskittyä mihinkään, myös uniongelmien ovat tavallisia. (Oranen & Keränen 2006, 64.)

Leikki-ikäisellä lapsella alkavat tulla esille ongelmat sosiaalisessa kanssakäymisessä. Usein väkivaltaa kokeneet lapset ovat epäsuosittuja leikkikavereidensa keskuudessa. Lapsi voi olla helposti ärsyyntyvä ja turvautua väkivaltaan erilaisten ristiriitatilanteiden ratkomisessa tai hän voi olla arka ja pysytellä enimmäkseen piilossa. Hänellä voi olla änkytystä ja säpsähtelyä. Vatsakivut ja päänsärky ovat leikki-ikäisten somaattisia ongelmia. Jos päiväkotikäinen välttää iltapäivällä esimerkiksi päänsärkyä, hän voi pelätä kotiin menemistä ja kodin arkea. Leikki-ikäinen voi taantua nuoremman lapsen tasolle perheväkivallan takia. Hän voi esimerkiksi kaivata tuttia takaisin, vaikka siitä olisi jo luovuttu tai alkaa puhua vauvamaisesti. Hän voi myös olla eläimiä kohtaan julma. Päiväkoti-ikäisen lapsen ikävaiheissa tyypilliset piirteet voivat esiintyä muissakin ikävaiheissa. Tyypilliset perheväkivallan oireet kuten ahdistuneisuus, masentuneisuus ja huono itsetunto voivat esiintyä kaikissa ikävaiheissa. (Holmberg 2000, 15.)

6 PERHEVÄKIVALTAAN KOKENEEN LAPSEN KOHTAAMINEN

On tavallista, että perheväkivaltatilanteiden jälkipuinnissa lapsi unohdetaan. Joskus asioita selvitetään kotona ilman ulkopuolista apua, jolloin vanhemmat ovat keskittyneitä vain hoitamaan omat asiansa. Lapsi saattaa miettiä tilannettaan itsekseen. Vanhemmat eivät välttämättä ole tietoisia lapsensa nähneen tai kuulleen sellaista, joka on järkyttänyt häntä. Toisaalta tilanteissa, joissa vanhempi lähtee lapsen kanssa turvakotiin, paikalla ei yleensä ole useampia työntekijöitä, jolloin keskustelua käydään vain vanhemman kanssa ja lapsi jää

huomiotta ja ilman omaa keskustelua. Kun lapsen kanssa keskustellaan väkivallasta, työntekijän täytyy järjestää kahdenkeskistä aikaa lapsen kanssa. Lapselta ei pidä odottaa, että hän uskaltaa puhua perheväkivallasta, jos vanhempi tai sisarus on läsnä. Lapselle täytyy antaa erityistä huomiota ja mahdollistaa sillä keskustelun syntyminen, pelkkä tekeminen ei riitä. Työntekijän täytyy itse olla fyysisesti läsnä. Jos lapsella on joku lelu tai esine mukanaan, häneltä ei pidä ottaa sitä pois. Todennäköisesti lapsi saa siitä turvaa ja tarvitsee sen läsnäoloa. Lapselle tulee kertoa, että hän on turvallisten aikuisten seurassa ja heihin lapsi voi luottaa. (Holmberg 2000, 21.)

Lapsella on usein epätietoisuutta omasta tulevaisuudestaan ja perheenjäsentensä suunnitelmista. Epätietoisuutta on varsinkin, jos hän joutuu poistumaan kotoaan väkivaltatilanteen takia. Lapsella on huoli myös väkivallan tekijästä, koska lapsi ei tiedä, mitä hänelle on tapahtunut tai tapahtuu. Lapselle tulee kertoa, että hänestä huolehditaan. Tapahtuneesta väkivallasta tulee puhua ja lapselle tulee kertoa totuudenmukaisesti tulevaisuuden suunnitelmista. Asioita ei pidä vähätellä eikä niistä pidä valehdella. Lasta ei tule "säätää" muuttamalla totuutta. Lapsen kehitystaso tulee kuitenkin ottaa tässä huomioon. Lapsen kanssa on suotavaa käyttää sellaisia sanoja, jotka lapsi varmasti ymmärtää. On hyvä kertoa lapselle väkivallan tekijän kuulumiset ja esimerkiksi missä hän on nyt. Jos tulevaisuuden suunnitelmat eivät ole selviä, lapselle tulee kertoa eri vaihtoehtoista, joita ollaan harkitsemassa. Kun lapsi tietää vaihtoehtoista, se tuntuu lapsesta turvallisemmalta kuin pelkkä tietämättömyys. Häntä voi myös pelottaa se, mitä tulee tapahtumaan, jos lapsi ei ole siitä tietoinen. Lapsen tehtävänä ei ole kuitenkaan päättää mitään, vaan päättäminen kuuluu aikuisille. (Holmberg 2000, 21.)

Yleensä lapsi ei uskalla ottaa kokemaansa väkivaltaa puheeksi. Lapsella on tapana suojella väkivallan tekijää. Lapsi kokee kääntyneensä perhettään vastaan kertoessaan väkivallasta aikuiselle. Lapsi kuitenkin toivoo, että väkivaltaan puututaan. Jotta lapselle tulee mahdollisuus puhua vaikeista kokemuksistaan, aikuisen täytyy ottaa itse puheeksi väkivalta ja lapsen traumaattinen kokemus. Lapsen tulisi saada kontakti mahdollisimman nopeasti väkivaltatilanteen jälkeen, koska silloin suojausmekanismit ovat alhaalla. Lapsi on silloin

valmiimpi puhumaan asiasta avoimesti. Lapsen tunteita ja olotilaa täytyy tulkita herkästi. Lapsi saattaa vetäytyä, jos hän kokee painostamista. Lasta tulee kuunnella empaattisesti ja lämminhenkisesti. (Holmberg 2000, 22.)

Työntekijän täytyy kohdata lapsi aidosti ja olla läsnä. Lapsen kanssa voi piirtää, askarrella tai leikkiä, kunhan se on lapselle mieluisaa ja kiinnostavaa tekemistä. Se auttaa suhteen muodostumisessa lapsen kanssa. Heti traumatisoivan tapahtuman jälkeen piirtäminen auttaa lasta purkamaan stressiä. Lapsen leikkiä on hyvä havainnoida, koska lapsi viestittää usein asioita leikin kautta. Leikki toimii lapselle sekä selviytymiskeinona sekä huvina. Lapsen kanssa voi keskustella väkivaltakokemuksista leikin yhteydessä, koska lapsi on silloin rennompempi ja jaksaa paremmin keskittyä. Kun lapsi seuraa sivusta perheväkivaltaa tai joutuu itse uhriksi, se käynnistää lapsessa suruprosessin. Työntekijän on hyvä tunnistaa suruprosessin eri vaiheet. Näin hän kykenee ymmärtämään lapsen käyttäytymistä kussakin vaiheessa. (Holmberg 2000, 22.)

Aikuisille voi olla selvää, että väkivalta ei ole oikein. Lapselle, joka kasvaa väkivaltaisessa kodissa, se ei kuitenkaan ole itsestään selvää. Lapsi tietää, että esimerkiksi kaverin lyöminen on väärin, mutta hän ei ole varma onko oikein, että isä lyö äitiä ”rankaisumielessä”. Lapselle tulee tehdä selväksi, että kaikki väkivalta on kiellettyä eikä sitä saa kohdistaa keneenkään. Lapselle on hyvä kertoa, että kaikissa perheissä on kinastelua ja riitoja, mutta vain joissain perheissä riitely johtaa väkivaltaan. Riidat kuuluvat normaaliin perhe-elämään, mutta väkivalta ei. Lapselle tulee määritellä mitä on väkivalta ja kertoa, että se on väärin. Lapselle täytyy painottaa, ettei ole mitään sellaista syytä, joka oikeuttaisi käyttämään väkivaltaa toista ihmistä kohtaan. Ei edes silloin, vaikka toinen ihminen olisi tehnyt jotain todella paha. (Holmberg 2000, 22.)

Kun lapsi on kokenut traumaattisen tilanteen, on ensitapaamisen jälkeen tärkeää antaa lapsen levätä ja kerätä voimia. Lapsen tulisi saada käsitellä tapahtunutta turvallisessa ympäristössä leikin ja arkirutiinien avulla. Lapsikin tarvitsee rauhaa ja tilaa niin kuin aikuisetkin. Aikuisen täytyisi osata antaa aikaa lapselle, mutta ei liikaa, ettei lapsi koe jäävänsä yksin. Lasta tulee kohdella samalla tavalla kuin aikuista, joka on joutunut kohtaamaan traumaattisen tapah-

tuman. Suremiselle täytyy saada aikaa. Aikuisen täytyy kunnioittaa lapsen tarvetta ottaa "stressilomaa". Aikuisen täytyy olla lähellä ja käytettävissä, käydä tarkistamassa lapsen vointi ja keskustella lapsen kanssa. Jos lapsi sallii fyysisen kosketuksen niin häntä voi esimerkiksi halata, mutta on osattava vetäytyä, jos lapsi tarvitsee aikaa olla yksin. Lapsen täytyy saada leikkiä myös omia leikkejään. Leikki vähentää lapsen ahdistusta ja auttaa käsittelemään tunteita. (Holmberg 2000, 23.)

Jokainen perheenjäsen on oppinut olemaan puhumatta perheväkivallasta. Lapselle on voitu kertoa, että kodin sisällä tapahtuvat asiat ovat yksityisasiota, eikä niistä saa puhua ulkopuolisille. Lasta on voitu uhata sosiaaliviranomaisilla, jotka vievät lapsen lastenkotiin, jos perheväkivalta tulee ilmi. Lapsi uskoo toimivansa oikein ja on kuuliainen vanhemmilleen salaamalla perheen tilanteen. Salaisuuden suojeleminen on lapselle raskas taakka. Työntekijänä täytyy uskaltaa puhua väkivallasta. Lapsi tietää mitä väkivalta on, joten puhumista ei pidä arastella. Lapselle voi olla helpottavaa, että joku kyselee häneltä asiasta ja haluaa jutella hänen kanssaan. Lapsen käsitys siitä, että perheväkivalta olisi perheen yksityisasiaa, täytyy korjata. Perheväkivallasta kertominen on rohkea teko, jonka avulla perhe voi saada apua. Lapselle on hyvä kertoa, että kaikki tunteet ovat sallittuja, mutta ketään ei saa vihoissaankaan satuttaa. Jos joku vihaisena satuttaa toista, hän tarvitsee apua, jotta osaisi käsitellä ja hallita tunteitaan paremmin. Lapselle on hyvä selventää, että on monia muitakin lapsia, jotka ovat samankaltaisessa tilanteessa kuin hän. Lapsen on hyvä tietää, että hän ei ole ainoa lapsi, jonka perheessä on väkivaltaa. Perheväkivalta ei ole hävettävä asia, ja se on hyvä sanoa ääneen. Lapsen täytyy ymmärtää, että hänen perheensä ei ole huono tai paha vaan perhe tarvitsee ulkopuolista apua ongelmiinsa. (Holmberg 2000, 24.)

Lasta ei tulisi epäillä, jos hän alkaa puhumaan väkivallasta tai pyytää apua, oli lapsen kertoma totta tai tarua. Lasta tulisi aina uskoa, jos hän kertoo väkivallasta perheessään. On parempi olla väärässä kuin olla uskomatta lapsen kertomusta ja pitkittää lapsen kärsimystä. Vanhemman voi olla vaikea uskoa lapsen syytöksiä pahoinpitelystä toisen vanhemman tai puolison suunnalta. Vaikka perhe vaikuttaisi ulospäin täydelliseltä, kodin sisällä voi silti tapahtua

ihan mitä vain. Lapsi valehtelee vain hyvin harvoin väkivallasta ja jos valehtelee, taustalla voi olla muita huomion ja avun tarpeen syitä. (Holmberg 2000, 25.)

Jos ensimmäinen henkilö, jolle lapsi kertoo väkivallasta, ei usko häntä, lapsi ei todennäköisesti enää avaudu muille. Lapsen uskomus vain vahvistuu siitä, että perheväkivalta on salaisuus ja perheen sisäinen asia. Väkivalta kotona voi joskus alkaa erimielisyyksistä liittyen lapseen. Näin lapsi voi helposti ajatella, että väkivalta on hänen aiheuttamaansa. Suurin osa väkivaltaa kokeneista lapsista uskoo väkivallan olevan heidän syytään. Lapsi voi ajatella, että olemalla kiltti tai esimerkiksi parempi jossakin, väkivalta loppuisi kotona. Lapsella on syyllisyyden tunne, joka saa hänet tuntemaan häpeää. Lapsen itsetunto ja minäkäsitys kärsii, kun hän kokee, että on aiheuttanut väkivaltaan johtavan riidan. Lapselle tulee kertoa, että häntä aiotaan auttaa. Jos tiedon vastaanottaja ei itse kykene auttamaan, hänen tulee luvata lapselle, että selvittää avunantajan. Lapselle on hyvä tehdä selväksi aikuisten riitojen olevan heidän keskeisiä asioita, joista lapsen ei pidä huolehtia. Ei silloinkaan, kun ne saavat alun lasta koskevista asioista. Lapselle ei voi liiaksi painottaa sitä, että väkivalta ei ole lapsen syy, vaikka lapsi olisi ollut mielestään tuhma ja tottelematon. Perheväkivalta ei lopu sillä, että lapsi yrittää muuttaa omaa käytöstään jollain tavalla. (Holmberg 2000, 25.)

7 PERHEVÄKIVALLAN PUHEEKSIOTTO

Alkuun tulisi selvittää lapselle, miksi kysellään henkilökohtaisista asioista, jotka liittyvät perheeseen ja perheväkivaltaan. Vaihtoehtoisia lähestymistapoja on useita. Seuraavana esimerkkinä on kaksi erilaista lähestymistapaa.

Soisalo (2012, 213.) kirjoittaa: "Meillä on tapana nykyään esittää kaikille asiakkaille tiettyjä kysymyksiä, jotka liittyvät mahdollisiin ongelmiin perhesuhteissa ja -oloissa. Kysymme näitä nykyään kaikilta, koska tällaiset ongelmat ovat tutkimusten mukaan hyvin tavallisia perheissä." "Olen hiukan huolissani sinusta, koska (tässä mainitaan seikat, jotka näyttävät viittaavan väkivaltaan). Haluaisinkin kysyä sinulta joitakin asioita kotioloistasi. Sopiiko se sinulle?"

Jos lapsi ilmaisee suostumuksensa, niin hänelle voidaan esittää tarkempia kysymyksiä. Lapselta kyseltäessä tulee huomioida hänen kehitysvaiheensa. Pienten lasten mukana on hyvä olla vanhempi, joka ei ole väkivaltainen. Tarvittaessa voi olla yhteydessä lastensuojeluun tai asiantuntijoihin, joilla on hyvin tietoa pienten lasten kehityksestä. Tarkoituksena on herättää keskustelua lapsen kanssa mahdollisesta perheväkivallasta, ja jos lapsen antama vastaus jää epäselväksi on pyydettävä lapselta tarkennusta. Voidaan esimerkiksi kysyä “Voisitko kertoa minulle siitä tarkemmin?” tai “Voisitko selittää sitä vielä yksityiskohtaisemmin?”. Lapselta kysyttäessä täytyy kiinnittää huomiota omaan äänensävyyn. Lempä ja rauhoittava äänensävy on tärkeää, kun keskustellaan lapsen kanssa. Keskustelun alkuun voi todeta lapselle, että hän saattaa olla hermostunut tai peloissaan, koska aikuinen, jonka kanssa hän käy keskustelua, on vieras. (Soisalo 2012, 213.)

Tutkimusten mukaan uhrin vastaavat todennäköisimmin suoriin kysymyksiin, joten kysymysten olisi hyvä olla suorina ja strukturoituja. Tällaisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi “Pelkäätkö joskus jotakuta perheenjäsenistäsi? Jos pelkää, ketä heistä?” tai “Onko joku perheenjäsenistäsi uhannut joskus vahingoittaa sinua?” (Soisalo 2012, 213.)

Jos lapsi kertoo perheväkivallasta, hänelle ei tulisi luvata, että asiasta ei kerrota ulkopuolisille. Hyvin todennäköistä on, että perheväkivallasta kerrotaan toiselle aikuiselle. Lapsen luottamusta ei tulisi pettää toimimalla toisin. Lapselle voi painottaa, että perheväkivallasta puhuminen on tärkeää, koska siten lapsi voi saada apua itselleen ja perheellensä. Lapselle voi kertoa, että on hyvin rohkeaa hakea apua ja lapsi on toiminut oikein, kun on kertonut perheväkivallasta. Lapsen perheestä tai väkivallan tekijästä ei tule puhua pahaa, koska lapsi rakastaa vanhempiaan ja peilaa itseään suhteessa heihin. Jos loukataan vanhempia, loukataan myös lasta ja hänen omanarvontuntoaan. (Holmberg 2000, 19.)

On hyvä muistaa, että yksilönä lapsen auttaminen on rajallista. Yhteistyössä muiden tahojen kanssa pystyy auttamaan lasta ja perhettä parhaiten. On vahvuutta pyytää apua. Auttajan on pidettävä huolta myös omasta hyvinvoinnistaan. Työasioihin tukea voi hakea kollegoilta ja jaksamisen tukemiseen omilta ystäviltä. (Holmberg 2000, 19.)

7.1 Puheeksiotto vanhempana

On tärkeää, että vanhempi puhuu lapsen kanssa väkivallasta. Ennen puhumiseen ryhtymistä vanhemman on hyvä valmistautua ja tiedostaa vahvuutensa vanhempana ja yksilönä. Vanhemman ja lapsen turvallisuus on myös varmistettava. Vanhemman on hyvä päättää, minkälaisen viestin haluaa antaa lapselleen omista kokemuksistaan huolimatta. Vanhemman tulee valmistautua siihen, että lapsi saattaa kertoa jotain sellaista, jota on tuskallista ja vaikeaa kuulla. Lasta auttaa se, että vanhempi kuuntelee häntä ja saa puhua väkivallasta. Lapsen on erittäin tärkeää kuulla se, ettei väkivalta ole hyväksyttävää. Lapsen on hyvä kuulla, että vanhempi yrittää tehdä parhaansa, jotta lapset olisivat turvassa. Lapselle on tärkeää kertoa, että väkivaltatilanne ei ole hänen syytään eikä ole myöskään lapsen tehtävä saada korjattua perheen ongelmia. (Poijula 2016, 144.)

Lapsen on hyvä kuulla, että vanhempi toivoo hänen kertovan tunteistaan. Vaikka lapsella on mahdollisesti vaikeita tunteita, vanhempi haluaa silti kuulla niistä ja kestää ne. Lapsella voi olla ristiriitaisia tunteita toista tai molempia vanhempia kohtaan ja tämä on hyvä sanoa lapselle ääneen. Lapsen kanssa keskusteltaessa ikä tulee huomioida. Vanhemman tulee myös seurata omia tunteitaan, sillä lapselle tulee turvallinen tunne, jos vanhempi pysyy rauhallisena puhuessaan. Kun äänensävy on rauhallinen, se luo lapselle viestin, että vanhempi on vastuussa ja kykenevä. Lapselta on hyvä kysyä, mitä hän on nähnyt tai kuullut tai mitä hän jo mahdollisesti tietää kotona tapahtuvista kurjista asioista. Vanhemman tehtävänä on tunnustaa lapsen kokemat tunteet ja kokemukset tapahtuneista väkivaltatilanteista. Yleensä lapset tietävät, mitä vanhempi luulee ja tähän on hyvä olla myös varautunut. Ihan pientä lasta pelottaa, jos hänelle puhutaan liikaa vanhemman omista peloista ja huolista ja siksi lapsen iän huomioiminen on tärkeää. Lapselle tulee antaa lupa kysyä mitä tahansa aina silloin, kun lapsi itse haluaa. Jos lapsi kysyy jotain sellaista, mihin vanhempi ei osaa sillä hetkellä vastata, vanhempi voi todeta, että hän tarvitsee vähän aikaa miettiä lapsen kysymystä ja kertoa, että asiaan palataan myöhemmin. Vanhemman tukena on hyvä olla muitakin aikuisia, ettei vanhempi tukeudu vain lapseen. (Poijula 2016, 144–145.)

Konkreettisesti lapsen pelkoihin reagointi ja turvassa pitäminen tarkoittavat rauhoittamista lämpimällä kontaktilla, rutiineilla, tarpeista huolehtimisella ja rauhoittavalla äänenpainolla. Lapselle on hyvä painottaa sitä, että vanhempi ja muut aikuiset pitävät lapsen turvassa. (Poijula 2016, 146.)

8 LAPSEN OIKEUDET

Kaikki väkivalta, joka kohdistuu lapseen, on oikeuden vastaista. Myös kaikki väkivalta, joka kohdistuu lapseen, on ennaltaehkäistävässä. Yhdenkään lapsen ei tulisi joutua väkivallan kohteeksi ja sen tulisi olla tavoitteena. Lainsäädäntö lapseen kohdistuvasta väkivallasta on erittäin laaja johtuen väkivaltailmiön laajuudesta ja sen monitahoisuudesta. Lapsen tärkeimpiin oikeuksiin kuuluu oikeus väkivallalta suojeluun. Tämän oikeuden toteutuminen vaikuttaa olennaisesti lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Tavoitteena lainsäädännössä on ennaltaehkäistä sekä havaita mahdollinen lapseen kohdistuva väkivalta ja siihen puuttuminen sekä avuntarjoaminen lapselle ja perheelle. Kaikkien, jotka vastaavat lapsen hoidosta ja huolenpidosta, tulisi tuntea lasten oikeudet ja tietää omat velvollisuutensa. Ammattilaisten tulee tuntea palvelujärjestelmä, jotta lapset ja heidän perheensä saadaan ohjattua asianmukaisen avun piiriin nopeasti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 88–89.)

Kaikille ihmisille on turvattu oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen sekä koskemattomuuteen Suomen perustuslaissa (731/1999) sekä useissa ihmisoikeussopimuksissa. Nämä sopimukset ja säädökset suojaavat myös lapsia. Perustuslaki 7 §:n 1 momentti turvaa jokaiselle oikeuden elämään, henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen sekä turvallisuuteen. Henkilökohtaisen turvallisuuden oikeus korostaa julkisen vallan aktiivista toimintavelvoitetta ihmisten suojaamiseksi rikoksilta sekä muilta ihmisiin kohdistuvilta teoilta, jotka ovat oikeudenvastaisia. Laki edellyttää toimia rikosten uhriksi joutuneiden lasten oikeuksien turvaamiseksi ja heidän asemansa parantamiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019, 88–89.)

8.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaissa (13.4.2007/417) kirjoitetaan, että lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.” Lisäksi laissa sanotaan, että vanhemmat ovat pääasiassa vastuussa lapsen hyvinvoinnista. Viranomaisten, jotka toimivat lasten ja heidän perheidensä kanssa, tulee tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustyössään. Tukea ja apua on tarjottava tarpeeksi ajoissa ”sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

9 AIEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET AIHEESTA

Barnahus hankkeen tarkoituksena on tehostaa lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja. Lisäksi tarkoituksena on tehostaa tukea ja hoitoa väkivaltaa kokeneille lapsille. Hankkeessa suuntaviivana toimivat eurooppalaiset barnahus-standardit. Tavoitteina on esimerkiksi lasten ja perheiden hoidon ja tuen koordinointi sekä sisällön kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on moniammatillisen yhteistyön lujittaminen. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi lastensuojelu, koulu, poliisi, varhaiskasvatus, syyttäjä, neuvola, somaattinen ja psykiatrinen sairaanhoito. Heillä on tavoitteena myös verkkokoulutusten rakentaminen kaikkien lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen kanssa työskentelevien ammattilaisten ulottuville. Hanke toteutetaan muun muassa verkkokoulutuksella varhaisen tuen ja tunnistamisen lisäksi. Verkkokoulutuksen kohderyhminä ovat muun muassa koulut, varhaiskasvatus, terveydenhuolto ja sosiaalitoimi. Koulutuksen suorittaneiden määrää seurataan systemaattisesti. Samoin toimitaan alueellisen kattavuuden kohdalla. Hankkeessa ollaan tiiviissä yhteistyössä eri tahojen kanssa, joilla on vastuunaan muun muassa tunnistaa väkivaltaa, joka kohdistuu lapsiin ja tutkia väkivaltaepäilyjä. Lisäksi heidän kuuluu antaa tukea ja hoitoa lapsille, jotka ovat kokeneet väkivaltaa. Esimerkiksi syyttäjä, poliisi, varhaiskasvatus, lastensuojelu, neuvola, koulu sekä somaattinen ja psykiatrinen sairaanhoito ovat tällaisia toimijoita. Hanke toteutetaan THL:n koordinoimana sekä aiemmin mainittujen yhteistyötahojen kanssa. (THL 2021a.)

Tutkimusten mukaan kaltoinkohtelun ja kaikenlaisten väkivallan muotojen on todettu periytyvän sukupolvelta toiselle. Lapsena koetulla kaltoinkohtelulla on seuraukset pitkälle aikuisikään, muun muassa siihen kuinka työllistyy, millaisen taloudellisen aseman tai terveyden saa. Kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyssä on tunnistettava ylisukupolvisten haitalliset vuorovaikutusmallit ja tarvittaessa tehtävä muutostyötä. Lokakuussa 2017 Ensi- ja turvakotien liitto aloitti hankkeen, jossa pureuduttiin ilmiöön kolmella eri tasolla. Ylisukupolvisen kaltoinkohtelun katkaisuhankkeessa ensimmäinen osatavoite oli turvattomuuden ja turvallisuuden puheeksi oton lisääminen lasten kanssa. Hankkeessa laadittiin työkalu lapsiperheitä kohtaaville ammattilaisille turvattomuuden ja turvallisuuden käsittelyä varten. Päiväkodit, neuvolat ja perhekeskukset pystyivät ottamaan työkalun käyttöönsä. Toisessa osatavoitteessa kehitettiin ennaltaehkäisevää tukea ylisukupolvista kaltoinkohtelua kohdanneille perheille. Kolmannessa osatavoitteessa sovellettiin lapsen ja vanhemman turvallista vuorovaikutusta sekä rakentavaa kansainvälistä mallia työkaluksi perheille, joissa oli ollut jo kaltoinkohtelua mutta perhe oli päättänyt jatkaa yhdessä. Hanke kesti kolme vuotta vuosina 2017–2020 ja se toteutui kahdeksan jäsenyhdistyksen, THL:n sekä Tampereen yliopiston kanssa. STEA on rahoittanut ohjelman “Kaikille eväät elämään” ja hanke oli osa sitä. (Ensi- ja turvakotien liitto s. a.)

Simolinin ja Ylöstalon opinnäytetyössä (2019) oli tarkoituksena selvittää niitä asioita, joita tulisi ottaa huomioon varhaiskasvatusikäisen väkivaltaa kokeneen lapsen kohtaamisessa turvakodissa. Työn tavoitteena oli saada ammattilaiset tietoisiksi merkityksestä liittyen lapsen kohtaamiseen. Simolin ja Ylöstalo halusivat kuvata sellaisia tekijöitä, jotka tulisi huomioida perheväkivaltaa kokeneen lapsen kohtaamisessa. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Heidän tutkimuksessaan ilmeni, että perheväkivaltaa kokeneen lapsen kohtaamisessa tulee huomioida monia erilaisia asioita. Tuloksissa ilmeni tärkeäksi seikaksi se, että ammattitaitoinen työntekijä ei tuomitse lapsen vanhempia ja että työntekijä osoittaa lapselle, että pystyy kuuntelemaan lasta tämän kertoessa väkivallasta. Työntekijän rauhallisuus ja valmistautuminen etukäteen sekä läsnäolo kiireessäkin ilmenivät myös tärkeinä seikkoina. Lapsen yksilöllisyyden huomioiminen nousi tärkeänä esiin ja merkittävää oli lujittaa lapsen ja vanhemman suhdetta. Esiin nousi myös se, että työntekijän johdonmukaisuus ja

turvakodissa tehtävässä työssä lasten kanssa ennakoitavuus lisäsivät lapsen turvallisuuden kokemusta. (Simolin & Ylöstalo 2019.)

Auvisen ja Peurosen opinnäytetyössä ”Perheväkivaltaa kokeneen lapsen auttaminen turvakotien työntekijöiden näkökulmasta” tutkittiin minkälaisia vaikutuksia kehitykseen on, kun puhutaan alle kouluikäisistä lapsista. Heidän tutkimuksessaan haluttiin saada selville Ensi- ja turvakodissa työskentelevien näkemyksiä perheväkivallasta ja auttamispolusta. Perheväkivallan ennaltaehkäisyne keinot olivat tutkimuksessa selvityksen kohteina. Yhteensä yhdeksän Ensi- ja turvakotien työntekijää oli haastateltavina ja käytössä oli teemahaastattelu. Tutkimus oli laadullinen tutkimus. Tulokset osoittivat, että moni eri tekijä vaikuttaa perheväkivaltaa kokeneen lapsen kehitykseen. Se, miten vakava väkivalta on ollut, millaiset perheolosuhteet lapsella on ja minkälainen lapsi on persoonaltaan, ovat vaikuttamassa kehitykseen. Henkinen väkivalta ilmeni tutkimuksessa yleisimmäksi väkivallan muodoksi. Tutkimus osoitti, että lapsi sai fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia haittavaikutuksia elämäänsä. Tiedonpuute osoittautui suurimmaksi ongelmaksi väkivallan ennaltaehkäisyssä. (Auvinen & Peuronen 2015.)

10 VIDEON TUOTEKEHITYSPROSESSI

Tuotekehitysprosessiin sisältyy viisi eri vaihetta. Tuotekehitys alkaa ongelman tai kehittämistarpeen tunnistamisesta. Seuraavat vaiheet ovat ideointi-, luonnostelu-, kehittämis- ja viimeistelyvaihe. (Jämsä & Manninen 2000, 28.) Tässä opinnäytetyössä teoreettiseen viitekehikseen ja tuotekehitykseen pohjautuen tuotimme videomateriaalin, joka on suunnattu 4–5-vuotiaille liittyen perheväkivaltaan.

10.1 Kehittämistarpeen tunnistaminen

Ongelma tai kehittämistarve huomataan silloin, kun palvelun laatu ei enää vastaa asiakkaiden tarpeita. Sosiaali- ja terveysalalla tieto päivittyy jatkuvasti, toimintamallit uudistuvat, samankaltainen ammattikunta, sekä ymmärrys toimintaan liittyvistä lähtökohdista ja tavoitteista luovat tarpeen tuotekehityksen käynnistämiseksi. Ongelmalähtöisessä lähestymistavassa tavoitteena on uudistaa tai kehittää olemassa olevaa palvelua, jotta asiakaskunnan tarpeet ja

palvelun tarjonta tulevaisuudessa kohtaisivat. Tuotekehitysprosessin tavoitteeksi voidaan myös asettaa kokonaan uuden palvelumuodon tai tuotteen kehittäminen. Tunnistetun ongelman tai kehittämistarpeen määrittelyssä on tärkeää huomioida ongelman esiintyminen, siihen vaikuttavat olosuhteet sekä kuinka laaja ongelma on, eli minkälaiseen asiakaskuntaan ongelmalla on vaikutusta. (Jämsä & Manninen 2000, 29–32.)

Opinnäytetyömme kehittämistarve havaittiin keväällä 2020. Perheväkivalta on aiheena ajankohtainen ja korostuu vielä enemmän vallitsevan koronapandemian aikana. Siksi tämä on aiheena tutkimisen arvoinen asia. Väkivalta ei ole katoava ilmiö. Pidämme myös tärkeänä sitä, että sosionomeina kykenemme tunnistamaan väkivallan merkkejä, keskustelemaan asiasta sekä ohjaamaan lapset ja heidän perheensä oikeiden palveluiden pariin.

Suunnittelimme ensin tekevämme Porvoon turvakodille oppaan siitä, mitä aikuinen voisi yhdessä lapsen kanssa lukea ja sitä kautta keskustella aiheesta. Päädyimme kuitenkin YouTube -videon tuottamiseen, koska se on nykyaikaisempi ja tavoittaa paljon enemmän katsojia verrattuna hyllyssä olevaan oppaaseen. Videolla on myös ennaltaehkäisevä näkökulma, koska lapsi, joka osaa itse käyttää YouTubea, voi löytää videon itsenäisesti. Tällä tavoin lapsi voi rohkaistua puhumaan aikuiselle kodin tilanteesta ja näin saada apua perheelleen, ennen kuin tulee tilanne vastaan, missä joutuu lähtemään turvakotiin. Video on myös siinä mielessä nykyaikainen, sillä suurella osalla ihmisistä on älypuhelin, tabletti tai tietokone, jolla pääsee YouTube-palveluun. Opinnäytetyömme aiheesta ei ole juuri tehty videoita, kun yritimme asiaa selvittää. Pohdimme myös sitä, että jos olisimme tehneet tuotoksena oppaan niin silloin lapsi ja hänen perheensä olisi jo turvakodin asiakkaana oppaan saadessaan.

10.2 Ideointivaihe

Ideointivaihe pitää sisällään prosessin, jonka aikana tunnistetaan ja punnitaan erilaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja. Ongelmanratkaisukeinoja pyritään löytämään hyödyntäen erilaisia lähestymis- ja työtapoja. Tällaisia ovat luovan ongelmanratkaisun- ja toiminnan menetelmät, joiden työskentelytapoja ovat esimerkiksi brainstorming eli aivoriihi, tuplatiimi ja tuumatalkoot. Ongelmanrat-

kaisussa voidaan lisäksi hyödyntää ideapankkia, johon on tallennettu eri osapuolilta kerätyjä palautteita ja ehdotuksia. Ideointivaihe voi jäädä lyhyeksi, jos tavoitteena on jo olemassa olevan tuotteen päivittäminen tai uudistaminen. (Jämsä & Manninen 2000, 35–38.)

Otimme turvakodin henkilökuntaan sähköpostitse yhteyttä ja esittelimme aiheemme. Meidän onneksemme he olivat erittäin kiinnostuneita. Sovimme tapaamisen heidän kanssaan turvakodille, jossa esittelimme ideamme perheväkivaltaa käsittelevästä videosta, joka toimisi työkaluna heidän ja asiakkaiden välillä ja vaihdoimme ajatuksia puolin ja toisin. Turvakodissa oltiin hyvin innoissaan siitä, että haluamme tehdä työmme juuri heille. He esittivät omia toiveitaan, mitä aiheita he erityisesti toivoisivat meidän käsittelevän videolla. He toivoivat muun muassa, että videossa käsiteltäisiin lapsen oikeuksia, normaalien ja epänormaalien selventämistä koskien kotiooloja. Näiden lisäksi videolla olisi hyvä painottaa sitä, ettei väkivalta ole lapsen syy. Sovimme, että yhteistyö tehdään suurimmaksi osaksi sähköpostitse välimatkan ja aikataulujen vuoksi.

Opinnäytetyön ideointivaiheessa olimme kesällä 2020 omillamme, koska kesälomien vuoksi meille ei ollut nimetty ohjaavaa opettajaa. Työstimme opinnäytetyön suunnitelmaa, sekä teoreettista viitekehystä, vaikka ohjaava opettaja puuttui. Ideoimme myös videota, sen sisältöä ja kävimme Porvoon turvakodilla keskustelemassa aiheesta ja heidän toiveistaan koskien videota ja aiheitamme. Ohjaava opettaja nimettiin elokuussa 2020, sen jälkeen saimme paljon apua opinnäytetyömme tekemiseen.

10.3 Luonnosteluvaihe

Luonnosteluvaiheeseen siirrytään, kun tiedetään, millainen tuote aiotaan suunnittelun tuloksena tuottaa. Luonnosteluvaiheeseen kuuluu erilaisia tuotteen suunnittelua ja valmistumista ohjaavia tekijöitä, jotka vaativat tarkempaa analysointia ja huomiointia. Näitä tekijöitä analysoimalla voidaan selvittää esimerkiksi tuotteen kohderyhmä, hyödynsaajat, tuotteelle asetetut tavoitteet ja niiden saavuttamismahdollisuudet, arvot ja periaatteet joihin tuotteen suunnittelu ja valmistuminen perustuvat sekä tuotteen sisältö sekä käytön edellytyk-

set. Näiden lisäksi tulee ottaa huomioon erilaiset ratkaisuvaihtoehdot, mahdollisten laitteiden ja materiaalien käyttö sekä tuotteen arviointiin liittyvät seikat. (Jämsä & Manninen 2000, 43–51.)

Tiedonhaun perusteella teimme käyttämistämme aineistoista opinnäytetyöllemme teoreettisen viitekehyksen, jota käytimme perustana videollemme. Tiedonhaun apuna käytimme eri tietokantoja monipuolisesti, joita varten kokosimme paljon hakusanoja. Yleisimpiä käyttämiämme tietokantoja olivat Google Scholar, Finna.fi, Kaakkuri.finna.fi, Julkari.fi ja Ebook Central, Journal.fi, Theseus.fi. Hakusanoina käytimme muun muassa *varhaiskasvatusikäinen lapsi, perheväkivalta, väkivalta, väkivallan muodot, lapsiin kohdistuva väkivalta, varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitys, turvakoti, perheväkivallan vaikutus lapsen kehitykseen, perheväkivallan vaikutus perheeseen, perheväkivallan vaikutus leikki-ikäiseen lapseen, väkivallan puheeksiotto, väkivallan puheeksiotto lapsen kanssa, lapsen oikeudet, lastensuojelulaki ja missä menee väkivallan raja*. Englanninkielisinä hakusanoina käytimme *domestic violence, domestic violence and children, how domestic violence effects to children*.

Tehdyn tiedonhaun perusteella totesimme, että perheväkivallasta ei ole juuri tehty vastaavaa videota leikki-ikäisille lapsille. Lopputuotoksemme olisi ensimmäistä laatuaan.

10.4 Kehittämisvaihe

Sosiaali- ja terveysalalla kehitettävillä tuotteilla pyritään yleensä välittämään informaatiota organisaation työntekijöille, yhteistyötahoille tai asiakkaille. Opetusvideoita tehdään esimerkiksi potilaiden tai omaisten ohjaamisesta, henkilökunnan perehdytyksestä tai organisaation kuvaamisesta. Kehittämisvaiheen ensimmäinen vaihe on yleensä työpiirustusten ideoiminen ja sen työstäminen. Tuotteesta voi tehdä mallipiirroksen, jonka pohjalta lähdetään tuotetta toteuttamaan. Videomateriaalia työstettäessä on hyvä huomioida muun muassa kohderyhmä, kuvan ja äänen laatu ja itse sisällön esittäminen. (Jämsä & Manninen 2000, 54–59.)

Video antaa katsojille tietoa kielellisen ilmaisun kuten esimerkiksi puheen ja tekstin lisäksi kuvan ja äänen avulla. Tiedon ymmärtäminen varmistetaan eri

tekijöiden harkitulla käytöllä. Hyvän videon perustana toimii käsikirjoitus. Käsikirjoituksen laadinta perustuu tietoihin videon kohderyhmästä, tavoitteista, käyttötarkoituksesta ja- tilanteesta, sekä videon aiheesta ja suunnitellusta sisällöstä. Käsikirjoitusvaiheessa täytyy rajata videon sisältö, sekä valita videon rakenne ja tyyli. (Jämsä & Manninen 2000, 54–59.)

Lähdimme pohtimaan videon tekoa siitä näkökulmasta, miten 4–5-vuotias lapsi hyötyisi siitä parhaiten ja miten hän ymmärtäisi sen sisällön. Pyrimme tekemään videosta mahdollisimman yksinkertaisen ja helposti ymmärrettävän. Pyysimme videoon kuvattavaksi nuoren lapsen, jotta lapsi, joka katsoo videota, jaksaisi kiinnostua siitä ja seurata sitä. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja lapsi sekä toinen lapsen vanhemmista täyttivät yhdessä lupa-asiakirjan videon kuvaamista varten (liite 1). Pyrimme lisäämään videon kiinnostavuutta lapselle eläinten avulla. Käytimme muun muassa koiria ja kania tähän tarkoitukseen. Myös videon käsikirjoituksen lukija on lapsi, jolla on teatteritaustaa. Videolla puhuva lapsi tuo vaikuttavuutta, kun puhutaan vaikeista ja raskaista asioista. Jos videolla olisi puhunut aikuinen ihminen, niin vaikuttavuus ei olisi samanlaisella tasolla. Videota katsovalle lapselle voi tulla tunne siitä, ettei ole yksin, koska videon kertojana toimii toinen lapsi. Videon teko kokemuksena ei ollut täysin tuntematonta meille. Järjestelmäkameran ja editointiohjelman käytöstä on aikaisempaa kokemusta.

Teimme videolle käsikirjoituksen, joka perustuu opinnäytetyön raporttiosan teoreettiseen viitekehykseen. Suunnittelimme etukäteen, mitä kuvataan ja missä. Otimme suunnittelussa huomioon audiovisuaalisuuden, jotta video näyttäisi ja kuulostaisi mahdollisimman hyvältä. Kuvasimme suurimmaksi osaksi ulkona, muun muassa lapsen kävelyä, keinumista, koiran kanssa ulkoilua, leikkimistä ja piirtämistä. Kuvasimme näitä videoklippejä, joissa lapsi on yksin ja yksinäisen oloinen, koska halusimme tuoda esille, että lapsi tuntee usein itsensä yksinäiseksi perheväkivallan keskellä. Näistä videoklippeistä mielestämme välittyy yksinäisyyden tunne ja yksin tekeminen.

Video editoitiin DaVinci Resolve 17 -ohjelmalla. Videossa on taustamusiikki, joka on rauhallinen, mutta samalla surullinen. Koimme, että lapselle surullisen asian äärellä oleminen vaatii sen tyyllisen musiikin, eikä pirteää iloista musiikkia. Videossa ei ole tekstiä, jotta pystymme saavuttamaan mahdollisimman

selkeän ja ymmärrettävän lopputuloksen. 4–5-vuotias ei osaa lukea niin hyvin ja nopeasti, että tekstistä olisi hänelle hyötyä. Videon kesto on noin 2 minuuttia ja 30 sekuntia.

Videossa käsitellään erilaisia tunteita mitä lapsi voi kokea kokiessaan perheväkivaltaa, sekä lapsen oikeuksia kuten oikeus koskemattomuuteen, oikeus turvalliseen kotiin ja sitä, että kukaan ei saa satuttaa lasta. Käsittelemme myös sitä, että kaikissa perheissä riidellään joskus mutta ketään ei saa satuttaa mistään syystä. Käsittelemme mitä perheväkivalta on ja mitä kaikkea siihen voi kuulua. Videossa painotetaan, ettei väkivalta ole koskaan lapsen syy eikä hänen perheensä ole ainoa perhe, jossa tapahtuu väkivaltaa. Lopuksi videossa käsitellään, mikä on turvakoti ja missä tilanteessa turvakotiin voi mennä.

10.5 Viimeistelyvaihe

Viimeistelyvaiheessa on hyvä kerätä arviointia ja palautetta. Palautetta olisi hyvä saada sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät ole olleet osallisena millään tavalla projektiin. Jos tuote on tuttu, kritiikki voi jäädä hyvin vähäiseksi. Jos on jotain mihin tuotetta voi verrata, palautteen anto on helpompaa. Viimeistelyvaiheessa voidaan vielä tehdä pieniä muokkauksia ja korjailuja. Tähän vaiheeseen sisältyy myös tuotteen jakelun suunnittelu. (Jämsä & Manninen 2000, 80–81.)

Pyysimme Porvoon turvakodin työntekijöiltä palautetta videotuotoksesta. Työntekijöiden näkemyksen mukaan video on sopivan pituinen lapsen keskitymiskyvyn kannalta. Heidän mielestään on miellyttävää, että puhujana on lapsi ja puhujan ääni on rauhallinen. He kirjoittavat palautteessaan, että “videossa on tuotu esiin tärkeää keskeistä tietoa lähisuhdeväkivallasta eli mitä se on, miten sen voi tunnistaa ja miten sen voi saada loppumaan”. He toteavat, että videon sanoma on muotoiltu niin, että lapsen on helppo ymmärtää se. Heidän mielestään on hyvä, että “nämä on konkretisoitu esimerkeillä miltä lapsesta saattaa tuntua, kun kotona on riitaa tai pelkää ja esimerkeillä teoista, jotka ovat lähisuhdeväkivaltaa”. Erityisen hyvää turvakodin työntekijöiden mie-

lestä oli se, miten videossa oli tuotu esille lapsen täydellinen syyttömyys lähisuuhdeväkivaltaan silloin, kun väkivalta on vanhempien välistä tai lapseen kohdistuvaa.

Tässä kappaleessa kerromme toimeksiantajan antamasta sekä myönteisestä että kriittisestä palautteesta. Eläinavusteinen näkökulma videossa saa kiitosta. Moni lapsi voi saada turvallisuuden ja hyväksynnän tunnetta, mitä turvakodissa halutaan luoda ja antaa. Väkivaltaisessa perheessä koira voi olla se, josta lapsi saa turvaa, kun kotona pelottaa. Osa turvakodin työntekijöistä haluaa tuoda esille, että eläinavusteista näkökulmaa voi katsoa myös toisesta näkökulmasta. Tässä toisessa näkökulmassa eläimet voivat viedä videon sisällön tarkoituksen heidän mielestään aivan väärään suuntaan, koska koiria on paljon ja jotkut lapset voivat pelätä niitä.

Videon lopussa kerrotaan turvakodista. Työntekijät kommentoivat kyseistä videon kohtaa kertomalla: “Olisi voinut olla kuvaa, piirustusta tai videota turvakodin ulko-ovesta tai turvakodin tai jopa jonkun muun rakennuksen huoneista, mikä visuaalisesti tukisi lapsen hahmottamisesta turvallisesta paikasta”.

Turvakoti tuo esille oman näkemyksensä siitä, että jos videon valistusryhmään kuuluisivat kouluikäiset lapset, niin silloin videossa olisi hyvä olla teksti siitä, mistä voisi saada tietoa turvakotiin hakeutumisesta.

Loppuun he toteavat “Jos yksikin lapsi saa videon kautta tietoa ja/tai apua lähisuuhdeväkivaltaan liittyen, videon tekemiseen käytetty työ on ollut kullan arvoista”.

Viimeistelyvaiheessa hioimme koko työtä yleisesti, sekä kirjallista- että video- tuotosta. Viimeistelyn jälkeen julkaisimme videon YouTube-palvelussa. Video on nähtävissä: <https://www.youtube.com/watch?v=DfoDfJ6-xfs> .

11 POHDINTA

Käsittelimme opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä perheväkivaltaa, lapsen oikeuksia, perheväkivallan vaikutuksesta varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitykseen, väkivallan puheeksiottoa, sekä yleisesti varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitystä. Muodostimme videotuotoksen materiaalin ja kertojan puheen viitekehysten perusteella. Haastavaksi muodostui materiaalin rajaaminen niihin asioihin, jotka nostamme esiin videossa. Pyrimme pitämään videon muutaman minuutin pituisena, koska sen pituisen videon lapsi jaksaa katsoa. Lopulta rajasimme videolla käsiteltävät asiat perheväkivallan käsitteeseen, siihen mitä tunteita lapsella voi herätä, mitä oikeuksia lapsella on perheväkivaltatilanteessa, mikä on turvakoti ja siihen että väkivalta ei ole koskaan lapsen syy. Pyysimme videotuotoksesta palautetta Porvoon turvakodin henkilökunnalta. Saamamme palautteen perusteella koemme, että video on asiasisällöllisesti tarkoituksenmukainen ja kohderyhmälle sopiva. Eli se sopii hyvin turvakodin käytettäväksi. Saamamme palautteen perusteella mietimme, että videossa olisi voinut olla lisäksi esimerkiksi turvakodin ovesta tai sisätiloista kuva tai videon pätkä, jotta lapsi olisi nähnyt turvakodin kodinomaisuuden ja turvallisen ympäristön. Pohdimme jo tekovaiheessa, olisiko parempi pitäytyä vain yhdessä eläimessä, jotta eläimet eivät veisi niin suurta osaa huomiosta. Päädyimme kuitenkin käyttämään useampaa eläintä.

Tavoitteeksi asetimme videolle selkeyden, informatiivisuuden ja sen, että video on sisällöltään 4–5-vuotiaalle sopiva. Videoklipit pidettiin selkeinä ja lapselle yksinkertaisina ymmärtää. Koemme, että onnistuimme tavoitteissamme, joita videolle asetimme. Video on selkeä videoklippien, kertojan ja tekstittömyyden ansiosta. Videon kesto on 2 minuuttia ja 30 sekuntia ja kertoja kertoo asiat tiivistetysti. Näiden takia video on helposti katsottava ja kuunneltava. Lapselle sopivuutta lisää myös se, että kertojan ääni on selkeä ja hänen selostuksensa on yksinkertaista kieltä, jota 4–5-vuotias lapsi ymmärtää. Videossa ei ole tekstitystä, joka yksinkertaistaa videota ja lisää audiovisuaalisuuden voimaa. Videoklipit eivät kuvaa esimerkiksi väkivaltatilanteita eivätkä pelkoa aiheuttavia asioita, jotta lapsi voi turvallisesti mielin katsoa niitä. Videoklipit ovat arjen erilaista tekemistä, esimerkiksi piirtämistä tai koiran ulkoiluttamista. Eläinnäkökulma tuo videoon lämpöä ja inhimillisyyttä.

11.1 Toteutuksen ja menetelmän tarkastelu

Valitsimme videotuotoksen menetelmäksi tuotekehitysprosessin videon teon näkökulmasta. Tuotekehitysprosessi toi selkeyttä videoinnin vaiheisiin, sekä samalla koko opinnäytetyömme prosessointiin. Videon työstämisestä ja videon tekemisestä löytyy aiempaa kokemusta. Tuotekehitysprosessi toi uuden näkökulman esille eri vaiheissa. Videon teko oli selkeämpää ja tuntui helpommalta tehdä, kun tuotekehitysprosessi oli menetelmänä tukena. Videon toteutus sujui aikataulun mukaisesti ja video valmistui aikataulussa.

11.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön teossa meitä ohjasivat moraali ja meidän eettiset periaatteemme, joita ovat yksilön kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo, itsemääräämisoikeus, hyvinvoinnin tasapuolinen edistäminen ja oikeus yksityisyyteen. Yksi tärkeimmistä arvoistamme on se, että pyrimme huolehtimaan heikommassa asemassa olevista ja pitämään heidän puoliaan. Tärkeimpiin eettisiin arvoihimme kuuluu asiakkaan ja perheen yksilöllinen huomioiminen. Kaikki lähtee asiakaslähtöisyydestä.

Ennen videon kuvaamisen aloittamista pyysimme kuvattavia ja kuvattavien huoltajia täyttämään kuvauslupalomakkeen. Kuvasimme videon siten, miten olimme kuvauslupalomakkeessa luvanneet kuvata, eli anonymisti kuvattavaa tunnistamatta. Näytimme videoklipit vanhemmille ja näin varmistimme, että vanhemmat tietävät, millä tavalla lapsi esiintyy videolla. Yhdeksi eettiseksi kysymykseksi nousi videon toteutusprosessin aikana, että mitä jos lapsen vanhemmat eivät pidäkään näkemästään ja joudumme suunnittelemaan videon uusiksi. Jos vanhemmilla olisi ollut erilaiset eettiset käsitykset ja näkökulmat kuin meillä, se olisi ollut yksi eettinen ristiriita, joka olisi pitänyt ratkaista.

Pyrimme käyttämään mahdollisimman tuoreita ja luotettavia lähteitä. Luotettavuutta olisi voinut vähentää monien englanninkielisten lähteiden käyttö, koska käännösten oikeellisuus ja luotettavuus olisi voinut kärsiä. Luotettavuutta lisäsi itse alusta loppuun tekemämme video, mikä nostaa sen arvoa. Työ saa lisää luotettavuutta, kun työn keskellä oli mahdollisuus keskustella työparin kanssa ja suorittaa jatkuvaa työn etenemisen arviointia ja tarkastelua.

11.3 Oppimisen reflektointi ja ammatillinen kasvu

Olemme oppineet tämän pitkän prosessin aikana etsimään tietoa eri lähteistä ja yhdistämään niitä jo opittujen asioiden kanssa. Yhdessä työskentely on välillä ollut kovin haastavaa aikataulujen, perheen ja työn yhteensovittamisen kanssa. Meidän molempien erilaiset vahvuutemme ovat tukeneet toisiaan työn teossa. Suurimman osan ajasta olemme olleet motivoituneita ja uuden tiedon saaminen on ollut antoisaa. On ollut mahtavaa päästä työstämään opinnäyte-työtä tällaisen aiheen parissa, jossa riittää työtä ja kehitettävää. Olemme saaneet luoda jotain täysin uutta ja hienoa, että ammattilaiset voivat halutessaan ottaa sen käyttöön käytännön työssä. Tulevan ammattimme puolesta aihe on lähellä sydäntämme.

Paineensietokykymme on ollut koetuksella ja se on kasvanut prosessin aikana. Tulevan ammattimme puolesta kiinnostus aiheeseen on tuonut puhtia tekemiseen.

11.4 Tulosten sovellettavuus ja kehittämishaasteet

Videotamme voi käyttää erilaisissa tilanteissa. Videon voivat katsoa muutkin kuin 4–5-vuotiaat lapset tai turvakodissa olevat lapset ja perheet. Sen voi näyttää koulussa lapsille opettajan tai terveydenhoitajan toimesta tai esimerkiksi ammattilaisten koulutustilaisuuksissa. Videon katselun voisi sisällyttää myös erilaisiin sote-koulutusohjelmiin.

Videon editointiohjelman käytössä ei juurikaan ilmennyt haasteita. Kuvaamisesta ja editoimisesta oli ennestään kokemusta ja se toi varmuutta prosessiin.

Toisella meistä on paljon tietoa ja kokemusta tietotekniikka-asioista ja ohjelmien käytöstä, toinen taas on tuonut omalla työ- ja elämäkokemuksellaan erilaisia näkökantoja aiheeseen ja sen työstämiseen. Prosessi on vaatinut sitkeyttä ja uhrautumistakin, jotta työ on saatu tehtyä. Kehityshaasteena työskentelyn aikana olemme kokeneet ajoittain tehottoman ajankäytön. Ajankäytön suunnitelmat olivat hyvin tehtyjä, mutta välillä toteutus jäi puutteelliseksi emmekä saavuttaneet täysin ajankäytölle asetettuja tavoitteita.

11.5 Jatkotutkimusideat

Pohdimme, että jatkossa voisi tutkia ja selvittää sitä, miten voitaisiin ennaltaehkäistä perheväkivaltaa tehokkaammin ja millä keinoin voisi vielä paremmin saada tavoitettua ne lapset ja perheet, joissa väkivaltaa esiintyy. Nykyään tehdään jo hyvää työtä asian suhteen. Avuksi on kehitelty lomakkeita ja muita keinoja, joilla voidaan saada vihiä, jos esimerkiksi lapsella ei ole kotona kaikki hyvin. Tiedetään, että on olemassa tietynlaisia merkkejä ja käyttäytymispiirteitä, joilla perheväkivalta voi oireilla lapsessa. Mielestämme epäilyn herätessä pitäisi entistä rohkeammin pystyä kysymään asiasta suoraan, vaikka se voi tuntua tungettelevalta ja epämiellyttävältä. Usein ns. lasista lapsuutta elävä lapsi toivoisi itse, että joku aikuinen huomaisi hänet ja kysyisi, että miten sinulla menee, mitä perheeseen kuuluu. Lapsi harvoin itse alkaa siitä kertomaan ilman aikuisen aloitetta.

Kun olemme tehneet työtä joitain vuosia tulevassa ammatissamme, niin ehkä sitten herää ajatuksia käytännön keinoista ja voimme saada ideoita väkivallan ennaltaehkäisyyn. Silloin voisi löytää jonkun aukkokohtan systeemistä, johon haluaisi löytää vastauksia ja parannuksia.

Pohdimme, että lapsiin kohdistuvasta väkivallasta on runsaasti tietoa ja tutkimuksia, mutta lasten tai jo perheen aikuisten lasten kohdistamaa väkivaltaa esimerkiksi omiin vanhempiin tai sisaruksiin voisi tutkia enemmän.

LÄHTEET

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita Prima Oy.

Auvinen, P. & Peuronen, S. 2015. Perheväkivaltaa kokeneen lapsen auttaminen turvakotien työntekijöiden näkökulmasta. PDF-dokumentti. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98342/Peuronen_Susanna.pdf?sequence=1 [viitattu 5.3.2021].

Ensi- ja turvakotien liitto. s. a. Hankkeet. Ylisukupolvisen kaltoinkohtelun katkaisu 2017–2020. WWW-sivu. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/tieto-liitosta/hankkeet/#ylisukupolvisen_kaltoinkohtelun_katkaisu [viitattu 17.2.2021].

Haapakangas, K. 2020. Parisuhdeväkivallasta tehdyt ilmoitukset lisääntyivät kevään aikana. WWW-sivu. Saatavissa: <https://tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/parisuhdevakivallasta-tehdyt-ilmoitukset-lisaantyivat-kevaan-aihana/> [viitattu 24.3.2021].

Holmberg, T. 2000. Lapset ja perheväkivalta. Helsinki: Lasten Keskus.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2012. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Koivunen, P. 2009. Hyvä päivähoito. Juva: Bookwell Oy.

Kronqvist, E. 2020. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Legano, L., McHugh, M., & Palusci, V. 2009. Child Abuse and Neglect. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1538544208001181> [viitattu 15.2.2021].

MLL. 2019. Tietoa lapsiperheen elämästä. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/> [viitattu 24.3.2021].

Nettiturvakoti. s. a. Väkivalta kotona. WWW-sivu. Saatavissa: <https://nettiturvakoti.fi/lapset/vakivalta-kotona/#1576590637531-dbbf7441-b2ff> [viitattu 15.2.2021].

Ojanen, T., Ritmala, M., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2013. Lapsen aika. 12-15 painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2021. Mitä on varhaiskasvatus?. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus> [viitattu 25.11.2020].

Oranen, M. & Keränen, E. 2006. Lasten auttaminen. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto (toim.). Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Oranen, M. 2001. Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittämisestä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Paavilainen, E. 1998. Lasten kaltoinkohtelu perheessä. Tampereen yliopisto.

Pojjula, S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukemiseen. 3. uudistettu painos. Helsinki: Kirjapaja.

Porvoo. s. a. Turvakoti. WWW-sivu. Saatavissa: <https://www.porvoo.fi/turvakoti> [viitattu 24.10.2020].

Simolin, M. & Ylöstalo, S. 2019. Perheväkivaltaa kokeneen lapsen kohtaaminen turvakotityössä. PDF-dokumentti. Opinnäytetyö. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/171681/Simolin_Marianne_YI%C3%B6stalo_Susanna.pdf?sequence=2 [viitattu 5.3.2021].

Soisalo, R. 2012. Särkyvä mieli – lasten ja nuorten psyykinen oireilu. Tal- linna: Suomen Psykologinen Instituutti yhdistys Ry.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf [viitattu 4.12.2020].

THL. 2020. Turvakotipalvelut 2019. WWW-sivu. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/turvakotipalvelut> [viitattu 24.10.2020].

THL. 2021a. Barnahus-hanke. WWW-sivu. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke> [viitattu 17.2.2021].

THL. 2021b. Lähisuhdeväkivalta. WWW-sivu. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lahisuhdevakivalta. [viitattu 15.2.2021].

Liite 1.

KUVAUS- JA KUVANKÄYTTÖLUPALOMAKE

Kuvaamme videomateriaalia toiminnallisen opinnäytetyömme videotuotosta varten. Opinnäytetyömme nimi on ”perheväkivalta – video varhaiskasvatusikäisille lapsille” ja sen tekijänä ovat Meri Koski ja Jasmina Piilonen. Opinnäytetyön tilaajana on Porvoon turvakoti ja valmis video toimitetaan tilaajalle uudeksi työkaluksi turvakodin työntekijöille. Video ladataan myös YouTube-palveluun, jossa se on vapaasti kaikkien internetkäyttäjien saavutettavissa. Kuvattavaa kuvataan tunnistamattomasti eli kasvoja ei näytetä.

Annan luvan kuvata henkilöä ja annan luvan käyttää kuvattua videota korvauksetta Meri Kosken sekä Jasmina Piilosen videotuotoksessa. Annan luvan videon levittämiseen YouTube-palveluun sekä käyttöön opinnäytetyön tilaajalle rajoittamattomasti. Antamani lupa on maantieteellisesti ja ajallisesti rajoiton.

Kuvauksiin osallistuja on alle 18-vuotias: Kyllä / Ei

Nimi: _____

Aika ja paikka: _____

Allekirjoitus:

Huoltajan allekirjoitus ja hyväksyntä, jos kuvaukseen osallistuja on alle 18-vuotias:
